

---

---

## ÖĞRENCİLERİN ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILÂP TARİHİ DERSİNİ ALGILAMASI

### STUDENTS' PERCEPTIONS OF ATATURK PRINCIPLES AND REVOLUTION HISTORY COURSE

**Doç. Dr. N. Fahri TAŞ**  
**Yard. Doç. Dr. Aytekin SANALAN**  
Atatürk Üniversitesi Erzincan Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi

#### ÖZET

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin hangi şartlarda ortaya çıktığı, yenileşme hareketinin nasıl yapıldığı, en yakın geçmişimizi öğrenmek için Türk Üniversiteleri'nin Fakülte ve Yüksekokulları'nda altmış saatten az olmamak üzere okutulan Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin, öğrenci görüşlerine göre yerini tespit etmek, dersin amacını sorgulama açısından önemlidir. Dersin nasıl algılandığı, Ortaöğretim bilgileri çerçevesinde gerçekleşmiş olabileceği gibi, sonradan edinilmiş görüşleri yansıtması bakımından da önemlidir.

Bu çalışmada; Erzincan Eğitim Fakültesi Türkçe Bölümü, İlköğretim Bölümü Matematik Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler ile Sınıf Öğretmenliği Anabilim dalı programlarının birinci sınıfına yeni kayıt yaptıran 192 öğrenciye anket uygulanmıştır. Öğrencilere Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi hakkındaki görüşlerini belirlemek için geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda değişik programlara kayıtlı öğrencilerin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersini algılamalarının birbirinden ayrı olduğu, cinsiyet ayrılığına dayalı farklılığın olmadığı görülmüştür. Sonuçlar ölçek sorularına verilen cevapların yüzdelik dağılımına göre değerlendirilmiştir.

**Anahtar kelimeler:** Görüş, Öğretmen yetiştirme, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi

#### ABSTRACT

Ataturk Principles and Revolutionary History class is offered in all programs in higher education and it is about how the state of Turkish Republic was established, reforms took place, and our near history was shaped. It is important to determine the perception of students on Ataturk Principles and Revolutionary History course to judge the goals and objectives of the course. This perception may be generated during the secondary education, or as a common sense during informal social interaction.

In this study, an instrument is implemented on 192 freshmen students from Elementary, Turkish, Math and social sciences education programs in Erzincan Education Faculty. The instrument is designed to collect data about students' perception on the course. Data analysis revealed that the perceptions differ in various programs. However, no difference is observed for gender. Results are concluded in terms of percentage distribution of answers to scale questions.

**Keywords:** Perception, Pre-service teacher education, Ataturk Principles and Revolutionary History.

## GİRİŞ

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi, Türk gençlerine yakın geçmişini öğretmek, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin genel siyasetini kavratmak ve Cumhuriyet yönetimini benimseyip korumak için Üniversitelerde okutulan bir ders haline getirilmiştir. İnkılâp Tarihi, Cumhuriyet'in onuncu yılı münasebetiyle ele alınıp, Maarif Vekaleti'nin 20 Haziran 1933 yılında aldığı kararla ders olarak okutulmasına karar verilmiştir. İlk İnkılâp Tarihi dersleri Mart 1934 yılında Yusuf Hikmet (Bayur), Mahmut Esat (Bozkurt) ve Yusuf Kemal (Tengirşek) tarafından İstanbul ve Ankara'da seminer şeklinde verilmiştir.

İnkılâp Tarihi derslerinin daha kapsamlı hale getirilmesi için 1942 yılında Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü kurulmuş ve her yüksek tahsil gören öğrencinin okuması gereken bir ders haline getirilmiştir. İnkılâp Tarihi, 1981'de çıkarılan Yükseköğretim Kanunu gereğince, eğitim öğretim süresince okutulmasına karar verilmiş, ancak 1990'da bir ders yılı olarak sınırlandırılmıştır (Baykara, 1994).

## YÖNTEM

Araştırmacı, yirmi yedi yıldır okutmakta olduğu Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi hakkında öğrencilerin, "Şapka kanunu", "Hilafetin kaldırılması", "Laiklik" gibi belli konularda birbirinden farklı peşin düşüncelere sahip olduklarını gözlemlemiştir. Bunun yanında, Millî Mücadele'nin hangi imkansızlıklara rağmen başarıya ulaştırıldığı, fikir gücünün neler olduğu, yeni kurulan devletin hangi çağdaş değerlere uygun olarak yapılması halinde saygın bir yere oturtulabileceği, temel değerlerin bilimselliği vb. hiç akla gelmeyen ve sorulmayan sorular arasında bulunmaktadır. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin amacı, ikinci tipteki konuların ilmi çerçevede ele alınıp öğrenilmesi olduğu halde, öğrencilerin detay konulara takılması ve dersi gerçek amacından uzak bir şekilde algılaması dikkate değer görülmüştür. Bu maksatla, üniversiteye gelen öğrenciler, henüz üniversitede okutulmakta olan Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi ve ders hocasıyla tanışmadan, bu ders hakkındaki genel intibalarının neler olduğu üzerinde bir anket yapıp, bu konudaki yargıları öğrenilmeğe çalışılmıştır.

Anket örneğinin geliştirilmesi sürecinde, İnkılâp Tarihi dersleriyle ilgili yirmi öğrencinin açık uçlu sorulara verdikleri cevaplar kullanılmıştır. Bu süreçte, cevaplar kategorize edilmiş ve bu ifadeler yardımıyla taslak ölçek hazırlanmıştır. Daha sonra yapılan pilot çalışmada taslak ölçek kırk öğrenciye uygulanmış ve iki madde üzerinde düzeltme yapıldıktan sonra ankette kullanılmıştır. Ölçeğin son uygulamadaki güvenilirlik katsayısı (Cronbach- $\alpha$ ) 0,87 olarak bulunmuştur.

Örneklem, Erzincan Eğitim Fakültesi Türkçe Bölümü ve İlköğretim Bölümü'nün Sosyal Bilgiler Öğretimi, Sınıf Öğretmenliği ve Matematik Öğretmenliği öğrencilerinden 192 kişiye uygulanmıştır. Örneklemin cinsiyet ve programlara göre dağılımı şöyle olmuştur:

**Tablo-1.** Cinsiyet Dağılımı Tablosu

Cinsiyet	Öğrenci sayısı	Yüzdeler
Kadın	94	% 49
Erkek	98	% 51

**Tablo-2.** Program Dağılımı Tablosu

Program	Öğrenci sayısı	Yüzdeler
Türkçe	50	% 26
Sınıf Öğretmenliği	50	% 26
Sosyal Bilgiler	42	% 22
Matematik	50	% 26

## BULGULAR

Veriler, bilgisayar ile SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. ANOVA Sonuçları şöyledir:

**Tablo-3.** ANOVA Sonuçları Tablosu

Grup	Sayı	Ortalama	F	P	Farklı Grup
Türkçe	50	50.9	10.16	0.000	Sosyal Bil., Matematik
Sınıf Öğretmenliği	50	46.3			Sosyal Bil., Matematik
Sosyal Bilgiler	42	49.6			Türkçe, Sınıf Öğr., Matematik
Matematik	50	57.6			Sosyal Bil., Türkçe, Sınıf Öğr.

Ölçek puanları deneklerin verdikleri cevapların en olumlu düşünce için bir ve en olumsuz düşünce için beş puanı yansıtabilecek şekilde kodlanmış ve toplamları alınarak oluşturulmuştur. Buna göre en yüksek puan 125, en düşük puan ise 5'tir.

**Tablo-4.** Ölçek sorularına verilen cevapların yüzde dağılımları

	Sorular	%	%	%	%	%
1	Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersini seviyorum	36,5	45,8	7,3	7,8	2,6
2	Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi ilgimi çekiyor	29,2	50,0	7,8	9,9	3,1
3	Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinden başarı- lıyım	20,8	45,3	18,8	10,9	4,2
4	Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi her T.C vatandaşına yararlıdır	69,3	21,4	7,8	1,0	,5
5	Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi millî düşün- ceyi geliştirir	64,1	25,0	8,9	1,6	,5
6	Atatürk İlk. ve İnkılâp Tarihi geçmişimizi öğren- memize katkı sağlar	63,5	30,2	3,6	2,6	-
7	Türk Tarihi'nin İslâmiyet öncesi konularına ilgili duyuyorum	30,7	33,9	17,7	14,1	3,6
8	Türk Tarihinde Selçuklu dönemine ilgi duyuyorum	15,6	40,6	24,0	16,7	3,1
9	Türk Tarihinde Osmanlı dönemine ilgi duyuyorum	46,4	37,0	11,5	4,2	1,0
10	Türk Tarihinde T.C dönemine ilgi duyuyorum	45,3	35,9	12,0	6,3	,5
11	Atatürk İlk., İnk. Tarihi konularını bilmiyorum, öğrenmek istiyorum	12,0	27,1	15,1	37,0	8,9
12	Atatürk İlk. ve İnk. Tarihi konularını araştırarak öğrenmek istiyorum	22,4	40,1	19,8	12,0	5,7
13	Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi bir ezber dersidir	19,8	32,3	19,8	14,6	13,5
14	Atatürk İlk. İnk. Tarihi'ne diğer derslerden daha çok çalışmak gerekir	10,9	16,7	31,3	34,4	6,8
15	Atatürk İlk. ve İnk. Tarihi'ne çalışmak için daha çok zaman gerekiyor	8,9	15,6	24,0	44,8	6,8
16	Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi zorunlu olmasaydı da okurdum	23,4	31,8	28,1	10,9	5,7
17	Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi, bir yorum dersidir	25,5	37,5	18,8	12,0	6,3
18	Atatürk İlk. ve İnkılâp Tarihi, bu günü anlamama yardımcı olmaktadır	46,4	34,4	11,5	4,7	1,0
19	Atatürk İlk. ve İnkılâp Tarihi'nin siyasî olayları bir cesaret ürünüdür	40,1	29,2	21,9	6,3	2,6
20	Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi, T.C'nin kuruluş mücadelesidir	55,7	35,9	6,3	1,6	,5
21	Atatürk İlk. ve İnkılâp Tarihi'nin ders verici oldu- ğunu düşünüyorum	51,6	35,4	10,4	1,6	1,0
22	Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi'ni çağdaşlaşma olarak algılıyorum	42,7	34,9	15,1	4,7	2,6
23	Atatürk İlk., İnk. Tarihi'ni millet olma mücadelesi olarak algılıyorum	51,6	34,9	7,8	3,6	2,1
24	T.C İnkılâplarını yapanlara minnet duyuyorum	51,6	33,3	10,9	2,6	1,6
25	Atatürk İlk. ve İnk. Tarihi dersinin amacını öğren- diğim tahsil derecesi		İlk Ok. 8,9	Orta Ok 54,2	Lise 37,0	

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersiyle ilgili aşağıdaki 25 soru sorulmuş ve her bir seçeneğin cevap yüzdeleri elde edilmiştir.

Tamamen Katılıyorum “1”, Katılıyorum “2”, Fikrim Yok “3”, Katılmıyorum “4”, Kesinlikle Katılmıyorum “5” rakamlarıyla gösterilmiştir.

Yapılan analiz sonucu, ölçekte cinsiyet farklılığından kaynaklanan değişik algılamaya yönelik bir veri elde edilememiştir ( $t = 1,968$ ;  $p \leq 0,161$ ). Gruplar arasında ise, ilköğretim matematik öğretmenliği programı öğrencilerinin ölçek puanları ortalamasının diğer gruplara göre anlamlı ölçüde daha olumsuz ve sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin de diğer gruplara göre anlamlı ölçüde olumlu olduğu bulunmuştur. Türkçe ve sınıf öğretmenliği öğrencilerinin ölçek puanlarının farklı olduğuna ilişkin bir delil bulunamamıştır.

## TARTIŞMA

Bu araştırmayla; Öğrencilerin henüz Üniversitede okuyacağı Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersini tanımadan, İlköğretim ve Lise’de okuduğu Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinde edindiği bilgilere bağlı olarak, bu dersi olumlu algılandığı sonucuna varılmıştır.

Matematik Anabilim dalı öğrencileri sayısal, Sosyal Bilgiler Anabilim dalı öğrencilerinin sözel ve Türkçe ile Sınıf Öğretmenliği öğrencileri eşit ağırlıklı puan ile fakülteye girmişlerdir. Türkçe ve Sınıf Öğretmenliği’ne göre anket sorularına; Matematik öğrencilerinin daha olumsuz, Sosyal Bilgiler öğrencilerinin daha olumlu cevap vermesi, programların kendi özelliğinden kaynaklanmaktadır. Fen bilimleri, somut ve objektif konuları ele alıp kesin sonuca ulaşırken, elde edilen sonucu aynı metotlar kullanılarak bir başkasının elde etmesi de mümkündür. Sosyal Bilimler ise; soyut ve karmaşık olayları inceleyerek bir sonuca ulaşmayı hedeflemektedir. Sosyal Bilimlerin konusu, insan tarafından gerçekleştirilen olayların yine insan tarafından incelenmesi olduğundan, daha tarafsız, sübjektif ve öznelidir. Sosyal Bilimlerin tek bir çözümü olmayıp, aynı konu hakkında farklı bakış açıları üretmek ve konuya değişik açılardan bakmak mümkündür (Sönmez, 1998). Fen Bilimleri ve Sosyal bilimler arasındaki algılama farklılığı, bilimler arasındaki bu ilgi farklılığından ortaya çıkmış olabilir. Türkçe ve Sınıf Öğretmenliği öğrencileri arasında bir fark olmaması, eşit ağırlıklı puan türünün özelliğini yansıttığından kaynaklandığı düşünülebilir. Eşit ağırlıklı puan türünün, biraz fen, biraz da sosyal olması, fen ve sosyal bilimlerin karışımını ortaya çıkardığından, her iki bilim dalına da eşit mesafede olduğunu göstermektedir.

Anket sonuçlarına göre; Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin sevildiği (% 83), ancak kendini bu derste başarılı sayan öğrencilerin oranının, dersin sevilme oranı kadar olmadığı (% 66) görülmüştür. Halbuki bir dersin sevilme oranıyla, başarı oranının birbirine yakın olması gerekir (Sönmez, 1998). Bir dersin başarı oranıyla, o dersin sevilme oranı arasındaki uyumsuzluğun kaynağı şunlar olabilir.

- Ders, genel öğrenci başarısında yeterli ağırlığa sahip olmayabilir. Dersin genel başarıya önemli katkıda bulunmaması, haftalık ders saatinin az olmasından kaynaklandığı gibi, öğrencinin Üniversiteye girişte özellikle sayısal puan sistemine göre sınava girecek olan öğrencilere sayısal derslerden, sözel puan sisteminde ise sosyal derslerden sorumlu tutulması, sözel puan sistemine göre Üniversiteye hazırlanan öğrencilerin sosyal derslere gereken ilgiyi göstermelerine engel olmaktadır.
- Ders öğretmeninin, ölçme ve değerlendirme metodunun yanlış olması. Bu yanlışlık, öğrenci başarısının tespitinde ezbere dayalı sınavların yapılmasından, notun tehdit ve otorite kurma vasıtası olarak kullanılmasından kaynaklanmış olabilir.
- Öğrenci başarısının tespit edilmesi için yapılan sınavlarda, dersin hedefi gözetenmeden seviye ve maksada uygun olmayan soruların sorulması.
- Öğrenci başarısını olumsuz etkileyecek fizikî ortamın bulunması.
- Başarıyı doğrudan ilgilendiren öğrenci-öğretmen-okul uyumsuzluğunun olması.

Öğrenci başarısını olumsuz etkileyen bu ve bunun gibi sebepler, yalnız Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi için değil, diğer dersler için de geçerlidir (Milson, 2003, s.99-130; Çepni ve ark., 2003, s.7-28; Senemoğlu, 1997, s.19-20, 453-455).

Dersin ilgi çekici olması (% 80) ve bu ders konularının her Türk vatanı için yararlı (% 91) bulunması oldukça önemlidir. Zira gençliğin yakın geçmişine ilgi duyması ve mensup olduğu devletin hangi şartlarda kurulduğuna kayıtsız kalmadığını göstermektedir. Bu anlayış, gençlerin mensubiyet duygusuna bağlı olarak sorumluluk taşıdıklarını ortaya koymaktadır. Bu duyarlılık, gençlerin Cumhuriyet ilkelerini tamamıyla benimsediğini ve içinde yaşadığı toplum ile bütünleşip bir hayat nizamına dönüştürdüğünü ifade etmektedir. Zihinlere mahkum edilip sorgulamanın ötesine geçmeyen, bu sebeple zaman kaybına yol açıp, bir türlü hayata geçirilemeyen inkılâplar,

artık yaşam tarzı haline gelmiş, olgunlaşmış yenilikler olduğunu ifade etmek mümkündür.

Gençler, yüksek oranda (% 89) Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi konularının millî düşüncüyü geliştirdiğine ve geçmişimizi öğrenmemize katkı sağladığına (% 94) inanmaktadır. Bu sonuç, Millî Mücadele'nin haklılığını ve bu mücadelenin esas gayesinin iyi kavranıldığını göstermektedir.

Türk tarihini dört dönemde ele aldığımızda; Osmanlı (%84) ve Cumhuriyet dönemine (%81) karşı ilginin daha yüksek olduğu, oranın yarıdan fazla olmasına rağmen, İslâm öncesi (%65) ve Selçuklu (%56) döneminin daha az ilgi çekici olduğu görülmüştür. Bu sonuçlara göre; öğrencilerin tamamı Türk tarihini sevmekte fakat Osmanlı Tarihi ve Cumhuriyet Tarihi'ne daha fazla ilgi duymaktadır. Öğrencilerin Türk tarihinde en az ilgi duydukları dönemin Selçuklu dönemi olması, bu dönem tarih konularının Ortaokul ve Lise müfredatında daha az bir yere sahip olmasına veya Osmanlı dönemine geçiş dönemi olarak algılanmış olmasına bağlanabilir. Osmanlı tarihinin, Cumhuriyet tarihine göre %3 oranında daha fazla sevilmesi, Orta öğretimdeki Osmanlı Tarihi müfredatının geniş ele alınmasının yanında, diğer derslerin de Osmanlı Tarihi'yle ilişkilendirilerek\* anlatılır olması bu dönemi daha zengin ve detaylı kılmasından kaynaklanabilir.

Türkiye Cumhuriyeti döneminin çok küçük bir fark ile de olsa (%3), ikinci sırada seviliyor olması, Cumhuriyet döneminde ortaya çıkan iç isyanların sıcaklığını kaybetmiş olmasına rağmen, cılız kalıntılarının hâlâ devam etmesi ve yenilik karşıtı olanların, söz konusu yüzde oranında da olsa bu düşüncelerinde ısrarlı olmalarıdır. İkinci husus ise, Eğitim-öğretimin her kademesinde, Cumhuriyet Tarihi'ne ayrılan ders saatlerinin, Osmanlı Tarihi'ne nispetle daha az olmasıdır. Cumhuriyet Tarihi'ne ayrılan haftalık ders saatinin azlığı, konuların daha detaylı işlenmesine engel olmakta, müfredatın yıl sonuna kadar yetiştirilmesi gibi bir mecburiyetten dolayı da, konular yüzeysel anlatılıp geçilmekte, bu durum konuların istenildiği seviyede öğretilmesine engel teşkil etmektedir. Üçüncü husus ise, Türklüğe ve Türk Tarihi'ne karşı olan fikirler, önce bu devleti var eden değerlere saldırmaktadırlar. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temel değerleri, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi müfredatında ele alınıp, yeni nesle öğretilmeğe çalışıldığından, bu değerlerin muarızları önce bu dersi sevimsiz kılmaya yönelik propagandalara girişmektedirler. "Resmî Tarih", "Çanakkale Zaferi" üzerine gölge düşürücü

\* Edebiyat dersinde; Divan Edebiyatı, Yeni Türk Edebiyatı, şiir konusunda Osmanlı şairlerine yer verilmesi, yenileşme hareketlerinde Osmanlı Devleti'nin son dönem konularının anlatılması, Hukuk Tarihi, Sanat Tarihi, Musiki konuları ve örnekleri, her hangi bir ders konusunun genişletilmesinde Osmanlı Devleti'nden örneklere başvurulması...

ifadeler, “İnönü Zaferi” nin gerçekten yapıp yapılmadığı vehimleri, “Misâk-ı Milli” kararlarının abartılacak kadar önemli olmadığı, “Lozan Antlaşması”yla istenseydi daha fazla toprak kazanılabilirdi, devlet yönetiminde değişiklik yapmadan, aksayan tarafları düzeltilerek, Padişahlık yönetimi devam ettirilemez miydi... gibi söylemler hep bu düşünceye hizmet eden ifadelerdir.

Öğrencilerin %39’u Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin konularını bilmediğini ve %63’ünün ise bu konuları öğrenmek istediğini belirtmiştir. Bu sonuca göre; Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi konularının ilgi çekici olduğunu, fakat öğrencinin bir şekilde bu konuları bilmediğini açıkça ifade etmiştir. Bu olumsuzluğun ortadan kaldırılması için, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin öğretim kurumlarındaki haftalık ders saatinin artırılması gerekmektedir. Diğer taraftan, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi konularının diğer dersler ile irtibat sağlanması için Edebiyat, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Vatandaşlık Bilgisi ve benzeri derslerin ilgili konuları yeniden gözden geçirilip geliştirilmelidir. İlk ve Orta öğretim sonrasında, muhtelif Liselere ve Üniversite’ye giriş sınavlarında Türkçe, Matematik ve F.K.B. dersleri daha ağırlıklı olduğundan, söz konusu öğretim kademelerinin idarecileri bu ders hocalarına sahip olmayı öncelikle istemektedir. Tarih, coğrafya, Beden Eğitimi, İş Bilgisi... gibi dersler ikinci derecede önem arz eder nitelikte bulunduğundan, bu derslerin hocası olmadığında, bu eksiklik fazla hissedilmeden başka branş hocaları bu dersleri okutabilmektedir. Bu kanaat Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersini de yetersiz kılmaktadır. Bu sebeple, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi kesinlikle branş hocaları tarafından okutulmalıdır.

Sosyal derslerin ortak sıkıntısı olan “ezber dersi” olma özelliği, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi için de söz konusudur (%52). Konuların öğrenilmesi için öğrencilerin %31’i fikir beyan etmezken, %28’i çok zaman ayırdığını, %41’inin fazla zamana gerek olmadığını belirtmiştir. Bu sonuç, ders konularının öğrenme yaşıyla uyumunu göstermektedir. Konuların ezber olduğu biçiminde değerlendirilmesi, olayların öğrenme sürecinde iyi tahlil edilmediği ve yorumlanmadığı sonucunu çıkarmaktadır. Halbuki, diğer derslerde olduğu gibi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi de ezber konumundan çıkartılmalıdır. Dersin ezber konumuna sokulması, öğrenciyi dersten soğutacağı gibi, ders ile birlikte konuları da itici kılacaktır. Ezber tarzı bir öğrenme, konuların sindirilmeden öğrenildiğine inanmadır. Bu tarz öğrenme, kalıcı olmayacağı gibi, kısa sürede unutulacağından faydası da olmayacaktır.

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin kesinlikle konular tahlil edilerek, yorum metodu uygulanılarak, sebep-sonuç ilişkileri değerlendirile-

rek anlatılmalıdır. Konuların aktüel hale getirilmesi ve ders alıcı yönlerinin vurgulanılarak değerlendirilmesiyle ezber konumundan çıkartılabilir. Öğrenciler anketin 17'inci sorusunda çoğunlukla (%63) Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin bir yorum dersi olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin 13'üncü soruda Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin bir ezber dersi olduğunu söylerken (%52), 17'inci soruda bu dersin bir yorum dersi olduğunu belirtmeleri çelişkili bulunmuştur. Bu çelişki %11 oranında birbirine de yakındır. Bu çelişkinin sebebi; Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin öğrenci veya öğretmenden kaynaklanan sebeplerden dolayı, ezber dersi olarak algılanmış olabilir. İkinci bir sebep ise anketteki bir grup öğrencinin sayısal puana dayalı olarak Üniversiteye gelmiş olmaları söylenebilir. Sayısal puanı tercih eden öğrencilerin mantık gelişimi daha çok muhakemeye dayalı derslerden oluştuğu için (Matematik, F.K.B.), Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersini ezber dersi olarak algılamış olabilirler. Diğer üç gruptaki (Sınıf Öğretmenliği, Türkçe, Sosyal Bilgiler) öğrenciler ise, yanlış öğretim metodları sebebiyle, daha çok teoriye yönelik eğitim görmelerinden kaynaklanan alışkanlıklarına bağlı olarak, ezber dersi olarak nitelendirmiş olabilirler.

Yukarıda değinildiği gibi eğitimciler, ders kitaplarında yer alan konuları yalnız kitap çerçevesinde ele alıp öğretmeğe çalışırlar ise, öğrencilerin ezbere yönelik bir öğrenmeğe meyletmeleri muhtemeldir\*.

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersi gerek Orta öğretimde ve gerekse Üniversitelerde zorunlu bir ders olmasına rağmen, öğrencilerin yarısından çoğunun (%55) “zorunlu olmasaydı, yine bu dersi okurdum” tercihinde bulunmaları, dersin öneminin anlaşıldığını göstermektedir. Bu sonuç, gençlerin yakın geçmişini merak ettiğini, içinde bulunduğu sistemin gelişimini öğrenmek istediğini, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin, kuruluştan günümüze kadar geçirdiği bütün safhaları bilmenin faydalı olduğu düşüncesini ortaya koymaktadır. Ancak soruya olumsuz cevap veren % 45 oranındaki öğrencilerin, “ders zorunlu olmasaydı, bu dersi okumayabilirdim” anlamına gelen tercihte bulunmaları, bu dersin hedeflendiği gibi kavratılmadığını göstermektedir. Anket, Üniversite öncesinde verilen bilgilere dayandığından, % 45 oranındaki olumsuzluk, Üniversite öncesine dayanan eğitimde aranmalıdır. Üniversite'de bu oranın (% 45) daha aşağıya çekilmesi için gayret gösterilmelidir.

Anketin 18'inci sorusuna %89 gibi yüksek bir katılımında bulunan öğrenciler, bu günü anlamak için Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi'ni bilmek

\* Mondros Mütarekesi'nin 25 maddesini de kelime kelime ezberlettirilip istenmesi, anlaşmaların hükümlerinin ezberlettirilmesi... bu tür konuların hiçbir muhakemeye ve yoruma tabi tutulmaması gibi.

durumunda oldukların idrak etmişlerdir. Bu dersin konularını öğrenmenin bir maksadı da, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni kurma mücadelesi olup olmadığına irdelenmesidir. Bu soruya da %92'lik bir cevap ile olumlu yaklaşmıştır. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin amaçlarından biri olan "Geçmişini bilip, geleceğe emin adımlar ile yürüme" ilkesi, bu günü anlamak için, bilhassa yakın geçmişi bilmemiz gerektiği (%89), yakın geçmişimizin bir istiklal mücadelesi olduğu ve bu mücadele sonrasında Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurulduğu (%92), bu dersin bu yönüyle de ders verici nitelikte olduğu (%87) sorularına verilen olumlu cevapların küçük farklarla birbirine yakın olması ve yüksek oranda katılım sağlanması, "Geçmişini bilme", "İstiklal mücadelesini önemseme" ve Türk Milleti'nin yakın geçmişinin "Ders verici özellikte" olmasının iyi algılandığını göstermektedir.

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi'nin "Çağdaşlaşma" olarak algılanması (%78), yüzdelik oranda yüksek olmakla birlikte, daha üst oranlarda olması gerekirdi. %15'lik bir oranın, çağdaşlaşma konusunda bilgi sahibi olmaması, %7'lik bir oranın da çağdaşlaşma olmadığını belirtmesi, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin çağdaşlaşmak için gerçekleştirdiği inkılapların büyük bir ekseriyetle yaygınlaştırıldığını ifade etmektedir.

Millî Mücadele'nin yalnızca esaret altına girmeme mücadelesi olarak değil, aynı zamanda, Osmanlı dönemindeki "Ümmet" anlayışından uzaklaşıp, "Millet" anlayışına geçme olarak düşünülmesi (%87), sonuç algılaması olarak ilginçtir. Bu ilginç yaklaşım, esasta doğru, ancak Lise seviyesindeki bir öğrencinin düşüncesine ağır gelecek, akademik düşünce paralelinde ele alınacak bir algılamadır. Lise mezunu bir öğrencinin, Millî Mücadeleyi; ümmet anlayışından, millet anlayışına geçme olarak değerlendirmesi, bu konudaki fikrî gelişimin ne kadar ileri ve müspet bir boyut kazanmış olduğunu göstermesi açısından ayrıca sevindirici bulunmuştur. Ancak öğrencilerin, Millî Mücadele'yi "Millet olma" mücadelesi olarak algılamalarının şu sebeplere dayandığını da düşünmek gerekir:

- Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nden bir önceki Türk devletinin sahibi Türk olduğu halde, bu devletin adının "Osmanlı" olması, Millî Mücadele sonrasında kurulan devletin adının "Türk" olması kavramından hareketle bu sonuca varılmış olunabilir.
- Türkiye Cumhuriyeti'nin üniter yapıda değerlendirilmesi ve bu anlayışla şekillenmesi, üniter yapının sahiplerinin "Türk Milleti" olması sebebiyle, millet kavramı bu anlamda düşünülmüş olabilir.
- Türkiye Cumhuriyeti devlet yönetiminin "Millî Egemenliğe" dayalı olması, bu egemenliğe sahip olan unsurun Türk Milleti olması, millet kavramını çağrıştırmış olabilir.

Öğrencilerin yarıdan fazlasının (%54) Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi'nin amacını Ortaokul yıllarında anlamaya başlaması, %37'sinin Lise'de anlaması normal bir sonuçtur.

## ÖNERİLER

1. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi müfredatının anlamlı bir şekilde öğretilmesi için, zamana ihtiyaç duyulmaktadır. Halen, gerek Lise ve gerekse Üniversitelerde Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersine ayrılan haftalık ders saati, bu dersin müfredatını öğretecek miktarda değildir. Halen bir eğitim-öğretim yılında toplam 60 saat olan ders süresinin artırılması gerekmektedir.
2. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin daha yararlı hâle getirilmesi için, iç ve dış gelişmeler ile irtibatlandırılmalı ve Cumhuriyet Tarihi uzmanlarınca okutulmalıdır.
3. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin ağırlığı, diğer dersler kadar olmalı, yalnızca Lise programlarındaki Üniversiteye yönlendirmelerde eşit ağırlıklı ve sözel programa tabi öğrenciler değil, sayısal programı benimseyen öğrenciler de bu dersten sorumlu tutulmalıdır.
4. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi ders müfredatı, diğer ders konularıyla da takviye edilmelidir.
5. Millî Mücadele'nin yalnızca bir bağımsızlık mücadelesi olmadığı, Çağdaşlaşma, akılcılık, bilimsellik, kalkınma, refah, cehaletle mücadele, Türk Milletine zararlı olan her gelişme ile mücadele etme olduğu kavratılmalıdır.
6. Osmanlı Devleti'nden ayrılan Orta-doğu, Kuzey-Afrika ve Balkan devletlerine göre, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bu günkü gelişmişliği ve gücünün bu devletler ile kıyaslanmayacak kadar üstün olduğu Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinde kavratılmalıdır.
7. Genel bakış açısı olarak, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersine karşı sevgi, sempati beslendiği, ön yargıların bulunmadığı ortaya çıkmıştır.

## KAYNAKLAR

- BAYKARA, T., (1994). Türk İnkılap Tarihi ve Atatürk İlkeleri, İzmir  
SÖNMEZ, V., (1998). Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu, Ankara  
MILSON, A. J., (2003). "Öğretmenlerin Karakter Eğitiminde Yetkinlik Duygusunda Bir Ölçme Aranca Doğru: Karakter Eğitimi Yetkinlik İnancı Skalası"

- 
- (KEYİS) ve Türkçe'ye Uyarlanma Çalışması", Değerler Eğitimi Dergisi, I/4 (Ekim)
- ÇEPNİ, S., BACANAK, A., KÜÇÜK, M., (2003). "Fen Eğitiminin Amaçlarında Değişen Değerler: Fen-Teknoloji-Toplum", Değerler Eğitimi Dergisi, I/4 (Ekim)
- SENEMOĞLU, N., (1997). Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya, Ankara